

Stand van zaken invoering referentieniveaus taal en rekenen

Brief aan Tweede Kamer d.d. 17 december 2014¹

Notitie n.a.v. de aanbevelingen van de commissie Bosker

Rapportage 'Doordacht doorzetten naar een hoger rekenniveau'

Dit is een servicedocument voor het mbo bij de brief die door de minister en de staatssecretaris van OCW op 17 december 2014 naar de Tweede Kamer is verstuurd. Tevens wordt waar nodig uitleg gegeven over de adviezen van de Commissie Verantwoorde Invoering 'Doordacht doorzetten naar een hoger rekenniveau' (de commissie Steur). Bij de brief is ook een infographic gepubliceerd: [2020: Rekenen op orde](#) en een infographic [Doorstroming naar vervolgonderwijs](#).

Maatregelen n.a.v. de rapportage van de Commissie Bosker

Naar aanleiding van de rapportage van de Commissie Bosker heeft het College voor Toetsen en Examens (CvTE) de volgende concrete acties uitgevoerd en worden de volgende vier onderzoeken uitgevoerd.

Acties:

- ✚ Er is een gezamenlijke syllabuscommissie rekenen ingesteld die één gezamenlijke syllabus heeft beschreven voor 2F en 3F, mbo en vo. Volgend jaar wordt hierover een veldraadpleging gehouden. De planning is dat de syllabus in april 2015 wordt vastgesteld.
- ✚ De constructiegroepen en vaststellingscommissies letten extra bij de constructie van de toetsen vanaf schooljaar 2014-2015 op het vermijden van onnodige complexiteit bij de opgaven.
- ✚ In de gezamenlijke syllabus komt een eensluidende definitie voor vo en mbo over context, dezelfde verhouding tussen opgaven met en zonder context en dezelfde regels voor gebruik van de rekenmachine. Cito is voornemens te gaan werken met één constructiegroep voor vo en mbo, met als uiteindelijk doel één gedeelde opgavenbank voor 2F en één voor 3F.
- ✚ De syllabuscommissie ontwikkelt richtlijnen voor het gebruik van eenvoudige en ingewikkelde contexten. Die gaan in op het toetsen van parate kennis en vaardigheden waarbij ook (eenvoudige) contexten gebruikt kunnen worden zonder gebruik van de rekenmachine.
- ✚ De commissie Steur is ingesteld om advies te geven over het nog niet vastleggen van de referentiecesuur. Zie hiervoor verderop in dit servicedocument.
- ✚ Jaarlijks worden nieuwe voorbeeldtoetsen beschikbaar gesteld. Momenteel zijn er 17 voorbeeldtoetsen. De toetsen voor vo zijn toegankelijker gemaakt voor het mbo en andersom. De voorbeeldtoetsen worden nu ook digitaal aangeboden via oefenen.duo.nl. In al deze toetsen kan worden teruggebladerd.

¹ Zie [deze link](#) voor de brief met bijlagen.

- ✚ Er komen meer mogelijkheden voor het inzien van het gemaakte werk. Zie verderop in dit document.
- ✚ De druk op het cijfer van het rekenexamen wordt verminderd (zie verderop in dit document). Het aantal herkansingen in het vo wordt verhoogd. Er komen in 2015-2016 drie afnamemomenten.
- ✚ Herkansen op een hoger niveau in het vo en mbo wordt mogelijk.

Onderzoeken:

- ✚ Er wordt een analyse gemaakt van de verschillen en overeenkomsten ten aanzien van inhoud, vorm en afnamecondities van de rekentoets en het digitale wiskunde-examen in het vmbo bb en kb.
- ✚ Het project *referentiesets* levert gegevens over hoe studenten scoren op papieren en digitale rekenopgaven. Dit wordt kwantitatief onderzocht. Bovendien wordt in kaart gebracht wat de mogelijkheden en consequenties zijn van papieren afname van de rekentoets in vergelijking met de digitale afname.
- ✚ Het huidige rekenexamen bestaat uit opgaven waarvan het antwoord automatisch wordt gescoord als goed of fout. Onderzocht wordt of het mogelijk is om bij het digitale rekenexamen te werken met het automatisch scoren van deelscores. Dit is reeds onderwerp van onderzoek bij de Diagnostische Tussentijdse Toets voor het vo. Daarnaast wordt literatuuronderzoek verricht naar verschillen in prestaties van kandidaten bij toetsen met deelscores en toetsen waarbij dat niet het geval is.
- ✚ Werkenderwijs wordt onderzocht of het mogelijk is om te werken met meerdere vragen bij één context. In afnameperiode 4 van het rekenexamen bevat elke variant één context waarover drie vragen (clustervragen) worden gesteld. Onderzocht wordt hoe de kandidaten scoren op deze vragen en wat de responstijden zijn. Daarnaast wordt op een beperkt aantal scholen een aanvullend onderzoek gedaan naar de cognitieve belasting van de studenten hierbij.

Transparantie en openbaarheid van toetsen

Vanaf studiejaar 2015-2016 krijgen docenten na elke afnameperiode de mogelijkheid tot inzage in alle opgaven van de door hun studenten gemaakte toetsen, naast de antwoordmodellen en de door de studenten gegeven antwoorden.

Inzagerecht voor de studenten komt er nog niet. De opbouw van de digitale opgavebanken betekent dat openbaarmaking van opgaven voor studenten op dit moment nog niet tot de opties behoort. Dit gebeurt wel over een aantal jaren, als de opgavebanken voldoende groot zijn. CvTE en Cito stellen hiervoor een tijdpad op.

Maatregelen die verband houden met het advies van de Commissie Steur

Doordacht doorzetten naar een hoger rekenniveau

Uitgangspunt in het advies van de commissie Steur is dat studenten niet de dupe mogen worden van rekenonderwijs dat nog niet op orde is, maar dat tegelijkertijd de druk op ketel moet blijven om de rekenprestaties te verbeteren. Voorgesteld wordt om het rekenexamen mee te laten tellen voor het diploma vanaf 2015-2016 voor mbo-4 en vanaf 2016-2017 voor mbo-2 en -3. Tegelijkertijd wordt een

transitieperiode ingelast waarin scholen, docenten en studenten nog tijd krijgen om in stappen toe te kunnen groeien naar het halen van de referentieniveaus.

OCW heeft besloten het advies van de commissie Steur over te nemen. Dit leidt tot de volgende concrete maatregelen:

- ✚ Er komt een transitieperiode van vier jaar waarin geleidelijk wordt toegewerkt naar een resultaat dat gelijk staat aan een voldoende op het betreffende referentieniveau. Er wordt daarbij een opklimmende slaagcesuur gehanteerd.
- ✚ De start van de transitieperiode is gekoppeld aan het studiejaar waarin de resultaten voor een schoolsoort gaan meetellen. Dit is voor vmbo kb, vmbo gl/tl, havo, vwo en mbo-4 in studiejaar 2015-2016. Voor vmbo bb en voor mbo-2 en -3 is dit in studiejaar 2016-2017.
- ✚ Tijdens de transitieperiode wordt het geven van een cijfer voor rekenen losgelaten. In plaats daarvan wordt gewerkt met vaardigheidsscores, die op de resultatenlijst vermeld worden. Dit maakt de vaardigheid van de studenten transparant.
- ✚ Tijdens de transitieperiode wordt jaarlijks de vaardigheidsscore bepaald, waaraan de student moet voldoen om het rekenexamen te halen: de slaagcesuur. In het eerste jaar van de transitieperiode moet de student ten minste een vaardigheidsscore halen, die gelijk staat aan het cijfer van een 4,5 op het referentieniveau. Deze score zal geleidelijk oplopen tot een vaardigheidsscore die gelijk staat aan het cijfer 5,5 op het referentieniveau. Wanneer er in het eerste jaar met een vaardigheidsscore van 4,5 onverhoopt toch geen aanvaardbaar slagingspercentage is, treedt een vangnet in werking. Indien nodig wordt in het eerste jaar de vaardigheidsscore die gelijk staat aan de slaagcesuur verlaagd, waardoor er maximaal 5 procentpunten extra gezakten per schooltype/leerweg/niveau zijn door het meetellen van het rekenexamen. Of dit vangnet in werking treedt wordt bepaald op het moment dat er voldoende afnames zijn geweest om een representatief beeld van de resultaten van de doelgroep te krijgen. Het CvTE zal nog gedetailleerd gaan beschrijven hoe dit werkt.
- ✚ De slaag/zak-regeling wordt aangepast voor de generieke onderdelen. Studenten in mbo-2 en mbo-3 kunnen hun diploma halen met een 5 voor Nederlandse taal en studenten in mbo-4 met een 5 en een 6 voor Nederlandse taal en Engels (in willekeurige volgorde). Voor rekenen geldt, dat een voldoende gehaald moet worden op basis van wat in het punt hierboven is beschreven.
- ✚ De behaalde resultaten op de rekenexamens worden betrokken in het toezicht van de inspectie.
- ✚ Het CvTE en Cito wordt gevraagd de ontwikkeling van de resultaten te monitoren, zodat indien nodig op tijd bijgestuurd kan worden.
- ✚ De Steunpunten blijven gesubsidieerd in 2015. In 2015 wordt gezien of deze ook na 2015 nog worden gesubsidieerd.

Aangepaste examens voor specifieke doelgroepen

Voor studenten uit vmbo bb (2F) en de onderkant van het mbo (2F) en studenten met ernstige rekenwiskunde problemen en dyscalculie (2F en 3F) worden aparte toetsen ontwikkeld.

Vmbo bb

In maart 2015 vindt er een eerste pilotafname plaats van een eenvoudiger versie van de rekentoets, de 2A-toets. Deze toets is bedoeld voor leerlingen in het vmbo bb voor wie het 2F niveau niet haalbaar is. Deze toets zal meer tegemoet komen aan wat de leerlingen kunnen. Omdat voor het invoeren van deze toets tijd nodig is in verband met de juridische basis voor afname, is besloten het meetellen van de rekentoets voor vmbo bb uit te stellen tot studiejaar 2016-2017. Dit betekent dat de cijferdifferentiatie voor vmbo bb (1 punt meer dan volgens de referentiecesuur is vastgelegd) blijft bestaan tot studiejaar 2016-2017.

Consequenties voor doorstroom op basis van de 2A toets

Het onderwijs richt zich op het behalen van het 2F-niveau. Leerlingen maken in eerste instantie de 2F toets. Als blijkt dat de 2F toets niet haalbaar is, ook niet met extra rekenonderwijs en herkansingen, dan kan de school de leerling de 2A toets aanbieden. Als de 2F-toets niet gehaald wordt, en er geen uitzicht op is dat de leerling de 2F-toets bij een herkansing wel zal halen, kan daarna de 2A-toets aangeboden worden. Het behalen van de 2A toets is de ondergrens voor het behalen van een diploma vmbo bb. Leerlingen die het diploma halen (met de 2A of de 2F toets) kunnen doorstromen naar mbo-2. Leerlingen die het diploma niet halen kunnen doorstromen naar de entreeopleiding.

Entreeopleiding

In de entreeopleiding worden centrale examens Nederlands en rekenen ingevoerd. Voor studenten die de beroepsspecifieke onderdelen hebben behaald, maar (nog) niet kunnen voldoen aan de eisen voor taal en rekenen wordt het mogelijk gemaakt een entree-basisdiploma te halen. Voor doorstroom naar mbo-2 is het voornemen om dezelfde eisen te stellen aan taal en rekenen als voor vmbo bb (voor rekenen minimaal de 2A toets). In dat geval krijgen de studenten het entree-doorstroomdiploma.

Mbo-2

Voor het mbo-2 blijft het behalen van het referentieniveau 2F het uitgangspunt. Net als in vmbo bb is het voornemen om ook voor mbo-2 de 2A toets in te voeren. Net als in het vmbo-bb maken studenten in principe eerst de 2F-toets, maar als blijkt dat deze niet haalbaar is, ook niet met extra rekenonderwijs en herkansingen, dan kan de school de student de 2A toets aanbieden. Daarbij wordt wel verwacht dat minimaal voldaan wordt aan de onderhoudsplicht ten opzichte van vmbo bb. Als een student het 2F-examen heeft gehaald in het vmbo bb, dan mag worden verwacht dat hij ook in het mbo weer in staat is om dit examen te halen.

Het voornemen is om het mogelijk te maken dat mbo-2 studenten een 'vakdiploma' halen als zij voor rekenen minimaal de 2A toets hebben behaald en ook voor Nederlands hetzelfde niveau hebben behaald als in het vmbo (dus 2F). Ze halen hiermee in ieder geval een startkwalificatie. Doorstromen naar mbo-3 is alleen mogelijk wanneer studenten het referentieniveau 2F daadwerkelijk hebben behaald (dus niet met het 2A examen).

Studenten met ERWD

Voor studenten met ernstige reken-wiskundeproblemen en dyscalculie komt er een ER-toets. Uitgangspunt is dat rekenzwakke studenten die in het vo een ER-toets hebben gemaakt, toelaatbaar zijn voor alle opleidingen in het mbo en daar opnieuw de ER-toets mogen afleggen.

Uitgangspunt voor studenten die in het mbo (en het vo) de ER-toets hebben gemaakt op referentieniveau 3F is dat deze toelaatbaar zijn tot het hoger onderwijs. Hierop wil OCW een uitzondering maken voor doorstroom naar de pabo. Hiervoor geldt als toelatingseis het reguliere niveau 3F voor taal en rekenen.

Er wordt nog gesproken met de sectorraden over het toelatingsrecht tot bepaalde opleidingen op basis van de ER-toets.